

doi:[10.29285/actapinteriana.2020.6.119](https://doi.org/10.29285/actapinteriana.2020.6.119)

A ferences források magyar nyelvű rövidítési rendszere

Dobszay Márton Benedek^a OFM & Kámán Veronika^b

^aMagyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, 1024 Budapest, Margit körút 23.
benedek@ferencesek.hu

^bMagyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, 1024 Budapest, Margit körút 23.
Óbudai Árpád Gimnázium, 1034 Budapest, Nagyszombat utca 19.
kaman.veronika@ferencesek.hu

Dobszay M. B. & Kámán V. (2020): A ferences források magyar nyelvű rövidítési rendszere. The Hungarian system of abbreviation of Franciscan sources. Acta Pintériana, 6: 119-153.

Abstract: The study summarizes the Hungarian abbreviations for Franciscan sources into a standardized system. The practice of abbreviations of Hungarian-language publishing has been scrutinized and a new objective has been set out to create a new abbreviation system which would be logical, consequent but flexible at the same time, making also possible to insert newly discovered or re-translated sources, and which is compatible with academic literature. The creation of a new abbreviation system is justified because the models applied in the publications have not been standardized thus there is no ‘adoptable’ model when creating the new Hungarian system of abbreviations. The study explains the principles of the abbreviation system which is based on the abbreviating practice used for the past decades in Hungarian publications, as well as on the experiences of international ones. It is also important to keep the oeuvre according to each author and to clearly understand the special abbreviations of frequently used genres and special terms. Along with the principles stated, it becomes possible to compile a logical abbreviation system the works that may be discovered in the future. The paper concludes with a tabular presentation of the established abbreviation system.

I. A munka időszerűsége

A 2017 februárjában a Jacques Dalarun által közreadott és Varga Kapisztrán által magyar nyelvre fordított Szent Ferenc-életrajz kiadásával a Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány útjára indította a Ferences Források Magyarul című sorozatot. Az új sorozat, amely Szent Ferenc és Szent Klára életéhez kapcsolódó források fordítását, illetve újrafordítását tűzi ki célul, 2018 végére már három kötetet számlált: 2018 márciusában *Testvérünk és atyánk. Rövidebb ferences források I.*, 2018 szeptemberében pedig *Assisi Szent Ferenc írásai* címmel látott napvilágot a sorozat második, illetve harmadik kötete. Az előkészítő munka szembesítette a szerkesztőket azzal a problémával, hogy a ferences források rövidítései közel sem mutatnak egységes képet az addig megjelent magyar kiadásokban.

A rendtartomány távlati tervei különösképpen is időszerűvé teszik egy új rövidítésjegyzék kialakítását: a ferences források régóta tervezett magyar nyelvű összkiadása, illetve egy új, a ferences forrásokat – akár megjelenésük folyamatában – közlétevé weboldal, elektronikus szövegkiadás, adatbázis egyfajta megalapozásaként.

10. táblázat. A magyar nyelvű szövegkiadások rövidítésrendszerei

Cím eredeti nyelven	Cím magyarul	Latin nyelvű összkiadás	Az Agapé Kiadó sorozata (1992-1995)	Legenda maior (2015)	Rövidebb életrajz (2017)	Rövidebb források (2018)	Szent Ferenc írásai (2018)	EGYSÉGESÍTETT ALAK
Szent Ferenc művei – Regulák és buzdítások								
Regula non bullata	A meg nem erősített regula	RnBu	1Reg	RnB	1Reg	RnB	RnB	RnB
Regula bullata	A megerősített regula	ReBu	2Reg	RB	2Reg	RB	RB	RB
Fragmenta codicis Wigorniensis		FrRe1						T1RnB
Fragmenta expositionis Regulae OFM fratris Hugonis de Dinia inserta		FrRe2						T2RnB
Fragmenta in secunda vita s. Francisci fratris Thomae Celanensis conservata		FrRe3						T3RnB
Testamentum	Végrendelet	Test	Végr	Végr	Végr	Végr	Végr	Végr
Testamentum Senis factum	A Sienában készített végrendelet	OpDi 7	VégrS				VégrS	VégrS
Regula pro eremitoriis data	A remeteségeknek adott regula	ReEr	RegR	RegR			RRem	RRem
Forma vivendi sanctae Clarae data	A Szent Klárának és nővéreinek adott életforma	FoVi	(KlReg) / Életforma				ÉfKl	ÉfKl
Ultima voluntas sanctae Clarae data scripta	A Szent Klárához írt végakarat	UVol	(KlReg) / Végakarat				VaKl	VaKl
Admonitiones	Intelmek	Adms	Int	Int		Int	Int	Int
Szent Ferenc művei – Levelek								
Epistola ad fideles (recensio prior)	Levél a hívőkhöz, I. változat	1EFi	1LHív			1LHív	1LHív	1LHív
Epistola ad fideles (recensio posterior)	Levél a hívőkhöz, II. változat	2EFi	2LHív			-	2LHív	2LHív

Cím eredeti nyelven	Cím magyarul	Latin nyelvű összkiadás	Az Agapé Kiadó sorozata (1992-1995)	Legenda maior (2015)	Rövidebb életrajz (2017)	Rövidebb források (2018)	Szent Ferenc írásai (2018)	EGYSÉGESÍTETT ALAK
Epistola ad clericos I (recensio prior)	Levél a klerikusokhoz, I. változat	1ECle	LKler			1LKler	1LKler	1LKler
Epistola ad clericos II (recensio posterior)	Levél a klerikusokhoz, II. változat	2ECle					2LKler	2LKler
Epistola ad populorum rectores	Levél a népek vezetőihez	ERec	LNVez				LNVez	LNVez
Epistola toti ordini missa	Az egész rendhez írt levél	EOrd	LRend	LRend			LRend	LRend
Epistola ad quendam ministrum	Levél egy miniszterhez	EMin	LMin				LMin	LMin
Epistola ad custodes I	Levél az örökhöz, I. változat	1ECu	LŐr				1LŐr	1LŐr
Epistola ad custodes II	Levél az örökhöz, II. változat	2ECu					2LŐr	2LŐr
Epistola ad fratrem Leonem	Levél Leó testvérhez	ELeo	LLeó		LLeó		LLeó	LLeó
Epistola ad sanctum Antonium	Levél Antal testvérhez (vagy Levél Szent Antalhoz)	EAnt	LAnt				LAnt	LAnt
Epistolae ad Hugonem episcopum Ostiensem	Levelek Hugolino ostiai püspökhöz							LHug
Epistola fratribus Franciae missa	A francia testvéreknek küldött levél	OpDi 6					LFr	LFr
De epistola civibus Bononiensibus scripta	A bolognai polgároknak írt levél	OpDi 3					LBol	LBol
Epistola sanctae Clarae de ieiunio scripta	Levél Szent Klárának és nővéreinek a böjtről	OpDi 4					LKl	LKl
Benedictio sanctae Clarae et eius sororibus in scriptis missa	A Szent Klárának és nővéreinek írásban küldött áldás	OpDi 2					ÁKl	ÁKl
De epistola dominae Jacobae scripta	Levél Jacoba úrnőnek	OpDi 5					LJac	LJac
Szent Ferenc művei - Dicséreték és imádságok								
Oratio ante crucifixum dicta	Ima a Keresztrefeszített előtt (vagy Ima a kereszt előtt)	OCru	ImKer				ImKer	ImKer
Salutatio Virtutum	Az erények üdvözlése	SVit	ErÜdv	ErÜdv			ErÜ	ErÜ

Cím eredeti nyelven	Cím magyarul	Latin nyelvű összkiadás	Az Agapé Kiadó sorozata (1992-1995)	Legenda maior (2015)	Rövidebb életrajz (2017)	Rövidebb források (2018)	Szent Ferenc írásai (2018)	EGYSÉGESÍTETT ALAK
Salutatio beatae Mariae Virginis	A Boldogságos Szűz üdvözlése	SVig	BSzÜdv				BSzÜ	BSzÜ
Laudes Dei altissimi	A fölséges Isten dicsérete	LDei	FID	FID			FID	FID
Benedictio fratri Leoni data	Áldás Leó testvérnek	BLeo	ÁldLeó		ÁldLeó		ÁLeó	ÁLeó
Benedictio fr. Bernardo data	Áldás Bernát testvérnek	OpDi 1	ÁldBern				ÁBern	ÁBern
Canticum fratris Solis	Naphimnusz	CSol	NapH	NapH	NapH		NapH	NapH
Canto «Audite Poverelle»	A Szegény Úrnőknek adott buzdítás	CAud	SzUB				SzÚB	SzÚB
Laudes Dei ad omnes horas dicendae	Dicséreték minden imaórára	LHor	DMI				DMI	DMI
Exhortatio ad laudem Dei	Buzdítás Isten dicséretére	ExhL	BD				BID	BID
Expositio in Pater noster	A Miatyánk kifejtése	ExPa	MKif				MKif	MKif
De vera et perfecta laetitia	Az igazi és tökéletes örömről (vagy Az igazi és tökéletes bologságról)	OpDi 8	ITB				ITÖ	ITÖ
Officium Passionis Domini	Az Úr misztériumainak zsolozsmája	FOff	MZs				Zs	Zs
Antiphona in Officio Passionis	Antifóna. Az Úr misztériumainak zsolozsmája	AOff					ZsAnt	ZsAnt
Benedicamus Domino in Officio Passionis	Áldás. Az Úr misztériumainak zsolozsmája	BOff						ZsÁld
Szent Ferenc életének forrásai								
Heliae Cortonensis Epistola encyclica de transitu sancti Francisci	Illés testvér körlevele Szent Ferenc haláláról	EHel			IK	Illés		Illés
Bulla „Mira circa nos”	<i>Szent Ferenc szentté avatási bullája</i>	-	-		-	-	-	-
Thomae de Celano Vita prima sancti Francisci	Szent Ferenc első életrajza	1Cel	1Cel	1Cel	1Cel	CÉ1	CÉ1	CÉ1

Cím eredeti nyelven	Cím magyarul	Latin nyelvű összkiadás	Az Agapé Kiadó sorozata (1992-1995)	Legenda maior (2015)	Rövidebb életrajz (2017)	Rövidebb források (2018)	Szent Ferenc írásai (2018)	EGYSÉGESÍTETT ALAK
Thomae de Celano Vita secunda sancti Francisci	Szent Ferenc második életrajza	2Cel	2Cel	2Cel	2Cel		CÉ2	CÉ2
Thomae de Celano Tractatus de miraculis beati Francisci	Szent Ferenc csodái	3Cel	3Cel	3Cel	3Cel		CÉCs	CÉCs
Thomae de Celano Legenda ad usum chori	Zsolozsmában használt legenda	4Cel			ZSL / LC			CZs
Vita beati patris nostri Francisci (Vita brevior)	Boldogságos Ferenc atyánk életrajza (Rövidebb életrajz)				RÉ/VB		CRÉ	CRÉ
Vita beati patris nostri Francisci (Vita brevior). Miracula	Boldogságos Ferenc atyánk életrajza (Rövidebb életrajz). Csodák				RÉCs			CRÉCs
Legenda Umbra (vita et miracula)	Celanói Tamás: Umbriai legenda (a Rövidebb életrajz töredékei)				UL			CUL
Bonaventurae de Balneoregio Legenda maior sancti Francisci	Szent Bonaventura: Nagyobb legenda	1Bon	LM	LM	LM		LM	LM
Bonaventurae de Balneoregio Tractatus de miraculis	Szent Bonaventura: Szent Ferenc csodái	3Bon		LMM	LMCs			LMCs
Bonaventurae de Balneoregio Legenda minor sancti Francisci	Szent Bonaventura: Kisebb legenda	2Bon	Lm	Lm	Lm			Lm
Iuliani de Spira Vita sancti Francisci	Iulianus de Spira: Szent Ferenc élete	ISpi			VJS	SÉ		SÉ
Iuliani de Spira Officium sancti Francisci	Iulianus de Spira: Szent Ferenc verses zsolozsmája	IOff			OJS	SVZs		SVZs
Henrici Abrincensis Legenda sancti Francisci versificata	Szent Ferenc verses legendája	1LVe						LgV
Bernardi de Bessa Liber de laudibus beati Francisci	<i>A magyar forráskiadáson belül fordítás nem készült</i>	BBes						Bessa
Legenda trium sociorum	A három társ legendája	3Soc	3Társ	LTSoc			3Társ	3Társ

Cím eredeti nyelven	Cím magyarul	Latin nyelvű összkiadás	Az Agapé Kiadó sorozata (1992-1995)	Legenda maior (2015)	Rövidebb életrajz (2017)	Rövidebb források (2018)	Szent Ferenc írásai (2018)	EGYSÉGESÍTETT ALAK
Anonymus Perusinus: De inceptione vel fundamento Ordinis	Perugiai Névtelen: A Rend kezdete és alapítása	APer		AnPer	PN	PN	PN	PN
Compilatio Assisiensis [seu Legenda Perusina]	Assisi kompiláció / Perugiai legenda	CAss	PL	LP	AK	PL	PL	AK / PL
Speculum perfectionis (minus)	A tökéletesség tükre	1Spe	TT				1TT	1TT
Speculum perfectionis	A tökéletesség tükre	2Spe					2TT	2TT
Actus beati Francisci et sociorum eius	Szent Ferenc és társainak cselekedetei	Actus					Actus	Actus
I fioretti di san Francesco	Fioretti		Fior	Fior				Fior
Delle sacre sante istimate di santo Francesco e delle loro considerazioni	A Fioretti végén: Elmélkedés Krisztus sebhelyeiről							FiorS
Szent Ferenc életének és a rend kezdetének egyéb forrásai								
Sacrum commercium sancti Francisci cum domina Paupertate	Szent Ferenc eljegyzése a Szegénység Úrnőjével	SCom	SC		ESz			SC
Ubertino da Casale: Arbor vitae	A magyar forráskiadáson belül fordítás nem készült							Casale
Dante Alighieri: Divina commedia. Canto XI del Pesariso	Isteni színjáték. Paradicsom, tizenegyedik ének: Assisi Szentjéről							Dante
Angelus Clarenus: Historia septem tribulationum Ordinis Minorum	<i>A magyar forráskiadáson belül fordítás nem készült</i>							Claren
Iordanus a Iano: Chronica	<i>A magyar forráskiadáson belül fordítás nem készült</i>							Iord
Thomas De Eccleston: Liber de adventu fratrum minorum in Angliam	<i>A magyar forráskiadáson belül fordítás nem készült</i>				TE			Eccle

Cím eredeti nyelven	Cím magyarul	Latin nyelvű összkiadás	Az Agapé Kiadó sorozata (1992-1995)	Legenda maior (2015)	Rövidebb életrajz (2017)	Rövidebb források (2018)	Szent Ferenc írásai (2018)	EGYSÉGESÍTETT ALAK
Salimbene de Adam: Chronica	<i>A magyar forráskiadáson belül fordítás nem készült</i>							Salim
Szent Klára művei								
Regula	Szent Klára regulája	ReCl	KIReg					KIR
Testamentum	Szent Klára végrendelete	TeCl	KIVégr	KIVégr				KIVégr
Benedictio	Szent Klára áldása	BeCl						KIÁ
Epistola ad sanctam Agnetem de Praga I	Szent Klára levelei Prágai Szent Ágneshez – első levél	1ECI	1LevÁgn					1LÁgn
Epistola ad sanctam Agnetem de Praga II	Szent Klára levelei Prágai Szent Ágneshez – második levél	2ECI	2LevÁgn					2LÁgn
Epistola ad sanctam Agnetem de Praga III	Szent Klára levelei Prágai Szent Ágneshez – harmadik levél	3ECI	3LevÁgn					3LÁgn
Epistola ad sanctam Agnetem de Praga IV	Szent Klára levelei Prágai Szent Ágneshez – negyedik levél	4ECI	4LevÁgn					4LÁgn
Epistola ad Ermentrudem	Az Ermentrudis nővérhez írt levél	5ECI						LErm
	Szent Klára imája Krisztus öt szent sebéhez							ImKIS
Szent Klára életének forrásai								
Epistola de morte sanctae Clarae Assisiensis a quadam sorore conventus Sancti Damiani scripta	Levél Szent Klára haláláról							LKIH
Il processo di canonizzazione di santa Chiara di Assisi	Szent Klára szentté avatási pere	PrCa						KIPer

Cím eredeti nyelven	Cím magyarul	Latin nyelvű összkiadás	Az Agapé Kiadó sorozata (1992-1995)	Legenda maior (2015)	Rövidebb életrajz (2017)	Rövidebb források (2018)	Szent Ferenc írásai (2018)	EGYSÉGESÍTETT ALAK
Federico Visconti: Consilium quod idem dominus [Fridericus] dedit domino Alexandro pape III coram Cardinalibus et multis aliis Prelatis in canonizatione sanctae Clarae	Visconti érsek ajánlása Szent Klára kanonizációjához							ViscKI
Bulla canonizationis sanctae Clarae Assisiensis	Szent Klára szentté avatási bullája	BuCl						KISzt
Legenda sanctae Clarae Assisiensis	Celanói Tamás: Szent Klára legendája (vagy Szűz Szent Klára életírása)	LegCl						CKI
Legenda versificata sanctae Clarae Assisiensis	Szent Klára verses legendája	2LVe						LgVKI
Officium rhythmicum in festo Sanctae Clarae	Szent Klára verses zsolozsmája							1ZsKI
Officium in translatione sanctae Clarae virginis	Zsolozsma Szent Klára testének átvitelére							2ZsKI
Szent Klára életének és a rend kezdetének egyéb forrásai								
Privilegium Paupertatis (1216)	Privilegium Paupertatis III. Incétől		1PrivP					1PrivP
Privilegium Paupertatis (1228)	Privilegium Paupertatis IX. Gergelytől		2PrivP					2PrivP
Privilegium Paupertatis (1238)	Privilegium Paupertatis IX. Gergelytől							3PrivP
Ab illa hora	Hugolino bíboros levele Szent Klarához (1220)							HugLKI
	IX. Gergely levelei a Szegény úrnőkhöz							GerL

Cím eredeti nyelven	Cím magyarul	Latin nyelvű összkiadás	Az Agapé Kiadó sorozata (1992-1995)	Legenda maior (2015)	Rövidebb életrajz (2017)	Rövidebb források (2018)	Szent Ferenc írásai (2018)	EGYSÉGESÍTETT ALAK
Munificentiae Conditoris laudes	Rainaldus bíboros körlevele a huszonnégy klarissza monostornak (1228)							RainL
Vita sororis Agnetis, germanae sanctae Clarae	Assisi Szent Ágnes levele néjéhez, Klárához (1232 körül)		ÁgnLev					ÁgnLKI
Epistola. Quam sanctus Bonaventura misit abbatissae et Sororibus sanctae Clarae de Assisi	Szent Bonaventura levele az Assisi klarisszákhoz (1259)		BonLev					1BonL